

Nagy Zsófia:

A mi táblánk

2011 decemberében, karácsonyi „meglepetésként”, egyik diákom családjának közbenjárása révén került osztálytermünkbe egy Mimio interaktív tábla. Persze nagy volt az öröm a gyerekek körében, hisz már korábban megtapasztalták, mit tud egy digitális tábla, illetve ők mi mindent végezhetnek rajta. Addig egy kezemen meg tudom számolni, hányszor voltunk lent a földszinten, a digitális táblás órákhoz elkülönített teremben. Az világos volt, hogy szemléltetésben verhetetlen a találmány, s talán fel tudja venni a harcot a gyerkőcök nehezen elmélyülő, tartós figyelméért. Lám, lám az iskola is tud színes fényekkel villogó, hangot adó eszközt eléjük tárni, ami, bár egy 3D-s moziélménnyel szemben még alul maradna, de a gyerekszobákban lapuló egynémely elektronikus, számítógépes játékot könnyedén veri. Vagyis nincs más dolgom, mint a lehetőséget kihasználva a sikeres pedagógiai munkához értékes, hasznos, tananyaghoz köthető tartalmakkal kitölteni a kereteket.

Persze a lelkesedést némileg lohasztotta nálam, hogy bizony a táblahasználathoz nekem is fel kell nőni. Mert a digitális táblának csak egy felhasználási részterülete a szemléltetés. Ennél sokkal több rejlik benne, s csak annyira tudja megkönnyíteni, interaktívvá tenni a tanítás-tanulás folyamatát, amennyire én akarom, vagyis amennyi munkát befektetek. S az első időszak feladatai hirtelen soknak tűnnek, egy amúgy sem túl gyakorlott pedagógus számára, pl. a táblafunkciók megismerése, feladatok gyártása, feladatbankok felkutatása, egy-egy óra szervezése, tervezése. Nagy segítség volt a jártasabb kollégák tanácsadása, részvétel egy továbbképzésen, táblát használók netes közösségéhez való csatlakozás.

Az interaktív táblát 5 területen használom a mindennapokban:

- egyszerű tábla
- szemléltetés
- tankönyvek megjelenítése
- feladatok
- szabadidő eltöltése

Egyszerű tábla

Másodikos osztályomban gyakran előfordul, hogy az interaktív táblát egyszerű vonalas, ötvonalas vagy négyzetrácsos táblaként használom. Ekkor kivetítem egy kellemes, nagyon halvány drapp színű háttérre a vonalrendszert, s a digitális tollal írok rá. Mivel egy szokványos fehér mágnes táblára van csatlakoztatva az interaktív eszközöm, azt is megtehetném, hogy normál táblafilccel írok rá, s hagyományos szivaccsal törölöm. De ilyesmi még nem fordult elő.

Néhány diákomnak időnként még a saját füzetében való tájékozódás is gondot okoz, pl. ha oszlopokba vagy halmazokba csoportosítva kell leírni valamit. Ilyenkor a kivetített vonalas táblán mutatom meg, amit a gyerekeknek a füzetükben kell létrehozniuk. Én is írott

betűkkel írok, így külön öröm nekik, hogy szurkolhatnak, vajon tudok-e már olyan szépen írni a toll-eszközzel, mint korábban a krétával (egyelőre még nem). Természetesen nem sajátítom ki ezt a mókát, a gyerekek is megpróbálkoznak a táblára írással. A kézírás-felismerő funkcióval aztán a girbegurba vonalakból, rendezett, nyomtatott alakok keletkeznek egy kattintással. Időnként egy-egy írástechnikai hibára is fel kell hívnom a figyelmüket, ehhez is elengedhetetlen a vonalas táblakép és a kézírás.

Szemléltetés

Az iskolai internet lassúsága miatt általában előre lementett kép-, hang-, dokumentum- és videófájlokat szoktam szemléltetés céljából kivetíteni. Ezeket a tovább már nem szerkesztett anyagokat csatolom a táblaszoftverrel készített interaktív dokumentumomhoz. Egy kis kép vagy jel figyelmeztet az aktuális dián, hogy csatolt fájl kapcsolódik, s kattintásra vagy diára lépésnél meg is nyitja magától. Így nem kell hosszasan keresgélni az anyagokat, s nem is felejttem el, hogy valamit „ide még akartam...”. Mióta saját termemben van a digitális tábla, az sem okoz gondot, ha váratlanul olyan téma vagy a gyerekek számára ismeretlen terület, fogalom jön elő a tanítás folyamatában, amire azelőtt a következőket léphettem:

- elmagyarázom vagy elmagyaráztatom (ilyenkor a legtöbb esetben a gyerekek képzetében semmi nem jelenik meg, mert nem tudja elképzelni, vagy pontatlan, téves kép jelenik meg a sokrétű érzékszervi megtapasztalás hiánya miatt),
- feladom szorgalminak, nézzenek utána (csak kevés gyereket hoz lázba).

Ma már villámgyorsan rákereshetünk az interneten a hiányzó ismeretanyagra, s egyben gyakorolhatjuk is, hogyan válasszuk ki az információk rengetegéből a nekünk megfelelőt. Fokozott figyelemmel kísérik azokat a szemléltető anyagokat, amelyek kiválasztásában részt

vehettek. Engem mindig meglep, milyen érzékenyek a képiségben megjelenő részletekre. Sokkal jobban figyelnek, s később is jobban emlékeznek az audio-vizuális információkra.

Tankönyvek megjelenítése

A tankönyveink mindegyike digitális változatban is elérhető. Nagyban megsegíti ez a kiadványokban való tájékozódást gyerekeim számára. Bár e téren talán túlságosan is segítőkész. Általános nagy félelmem az, hogy vajon nem „lustulnak” el a gyerekek, ha mindent készen talállok nekik a digitális tábla segítségével, s nem késztetem őket további gondolkodási műveletek végrehajtására. A másik oldala a dolognak viszont, hogy jóval összetettebb műveleteket kell végrehajtaniuk a táblai feladatok megoldása során, mint az egyéb feladatokhoz kapcsolódóan.

A digitális tankönyvek előnye, hogy további feladatokat kínálnak fel gyakorlásra, nem kell pótfeladatokkal készülnöm az órákra. Javításkor egy kattintással elérhető a jó megoldás, így sokkal gyorsabbá válik az ellenőrzés folyamata, s szintén a készülési időmet csökkenti. Az esetleges előforduló megoldási hibák felfedezése pedig hatalmas örömet okoz a gyerkőcöknek, többször átnézik az adott feladatot, míg végül megállapítják, ügyesebbek mint a gép.

A hosszabb szövegekben való tájékozódás még elég nehéz másodikban. Nem is tudom, hogyan segíthetnék nekik a digitális tábla nélkül, a szövegek kivetítése, egyes elemek színekkel, vonalakkal való kiemelése, s egyéb lehetőségek megléte nélkül.

Feladatok

A gyerekek bármelyik tantárgyhoz kapcsolódó, bármilyen jellegű feladatot szívesen oldanak meg a digitális táblánál. Már azoknál a feladatoknál is „majd kiesnek a padból”, amelyek csupán a hagyományos papír-ceruza feladatok, kivetített változatait jelentik.

Egyedül, párban és kis csoportokban (3-5 fő) szoktak a táblánál feladatokat megoldani. Néhány gyerkőcöm kezdetben esetlenül, bizonytalanul használta az eszközöket, funkciókat, de mivel látták, hogy pl. a táblára írás vagy a megfelelő művelet kiválasztása („Most akkor húzni kell vagy kattintani...; egyszer vagy kétszer;...ez az ablak most hogy került ide?”) időnként engem is megtorpanásra kényszerít, kezdtek nagyobb önbizalommal fordulni az eszközhöz. Érdekes megfigyelni, hogy a nem szívesen „szereplő”, felszólaló gyerek egy-egy táblás feladat megoldása során, hogy ki tud nyílni. Ha megkérem, mondja el, mit, miért csinált, gond nélkül megteszi, s nem is tudja, hogy ezzel tulajdonképpen „szerepel”, beszámol valamiről.

Elég sok és egyre több kész feladat lesz a világhálón elérhető, ezeket is felhasználom egy-egy órarászben, de nem tudom még megfelelően kiaknázni. Ehhez alaposan, rendszeresen át kellene vizsgálni az anyagokat, csoportosítani őket. Ritkán tudok teljes órákat átvenni, inkább jellemző, hogy ezeket a feladatsorokat át kell még alakítanom a magunk számára, de rengeteg ötletet lehet így ellesni a kollégáktól. A neten található anyagok közül nagyon sokat azért nem használok fel, mert agyon dizájnoltnak találom. Én az egyszerűség, letisztultság híve vagyok, feleslegesen nem biggyesztem az oldalakra

mesefigurák képét, vagy hang- és képeffekteket. A gyerekek figyelmét mágnesként vonzaná a kiegészítő elem, s a feladat maga háttérbe szorulna.

Természetesen én is töltök fel saját anyagot, s egy nagyon kedves, segítőkész tanítónővel jó kapcsolatot ápolok a táblahasználók virtuális közösségéből. Mivel ez a fajta tábla csak nálam van az iskolánkban, így megnyugtat, hogy van kihez fordulnom, ha kérdésem támad.

Legtöbbször saját feladatokat gyártok egy-egy órára. Sajnos a rendszerezés itt is elmarad (Majd a hétvégén... szünetben... nyáron...), pedig előre látom, hogy fogok bosszankodni, ha majd eszembe jut egy korábban elkészített feladat, ami pont akkor jó lenne, csak nem fogom megtalálni. Gyakran alkalmazom a papír-ceruza feladatok táblára való áttételét. Ezek a párosítást, csoportosítást, hibakeresést, jelkeresést, sorbarendezést, kiegészítést stb. kívánó hagyományos feladattípusok. Ezeknél a többletet a képekkel és hangokkal való műveletvégzés jelenti. Mivel visszatérő hiba gyerekeimnél, hogy a feladatok utasításait felületesen olvassák, félreértik, előfordul, hogy nem táblás feladatoknál is kivetítem az utasításokat, s nem szóban közlöm. Így próbálom magamat és őket is arra kényszeríteni, hogy ne várják az utasítások külön „elmagyarázását”.

Szabadidő eltöltése

A táblát nem csak tanórákon használjuk. Gyakran előfordul, hogy játszani szeretnének vele szünetben vagy délután. Még jó, hogy a klasszikus játékok (ötödölő, dominó, go, sakk, memória) között szerepelnek a hang-betű differenciálást, j-ly gyakorlást, szótagolást, matematikai bűvös négyzeteket tartalmazó „játékok”, s a gyerekek ezeket is előszeretettel választják a lehetőségek közül. Kihívást jelent számukra, hogy megmérkőzhetnek a géppel, vagy egy osztálytársukkal. Ezek a játékok megjelenésükben nagyon hasonlítanak az otthonról

ismert számítógépes játékaikhoz (persze nem az egészen rémisztő figurákat felvonultató harcos játékokat kell érteni), tele képi és hangeffektekkel.

Délután egy-egy mesefilm, bábfilm is időnként vetítésre kerül. Vagy az éppen aktuális jeles naphoz, nemzeti ünnephez válogatunk képeket, videókat. Szerencsére bőséges anyagot találni a világhálón, mert ma már elég nehéz úgy feldolgozni - akár egy disznótorról szóló, magyar órán olvasott - szöveget a gyerekekkel, hogy pusztán szóban, esetleg pár fekete-fehér képpel illusztrálva a mondandómat, próbálom megéreztetni egy ilyen esemény jelentőségét. Nekem bizony nem megy...

Befejezés

Az interaktív tábla sok előnyét lehetne felsorolni, de talán a legfontosabb, hogy a gyerekek szeretik, szívesen tanulnak vele. Olyan elkésztő, hogy már az én kis másodikosaim is milyen érdektelenek tudnak lenni, s olyan nehezen tudom, pusztán a szóbeliségre támaszkodva, lelkesíteni őket egy-egy téma iránt. Nekik szükségük van képekre, hangokra, különféle ingerekre, hogy „izzásba” kezdjenek, s a digitális tábla egyelőre jó „gyújtósna” tűnik. Nagy félelmem, hogy vajon nem lustul-e el a képzelőerő, a készen kapott audio-vizuális információk miatt, ami nem okoz-e beszűkülést, uniformizálódást majd e téren. Nem tudom, képesek lesznek-e majd elmélyülten figyelni a körülöttük lévő világra, s a bennük lévő világra. Mindenesetre most elindultunk a digitális tanítás-tanulás útján, s pár év múlva tisztábban látjuk majd az esetleges zsákutcákat, s helyén tudjuk kezelni, nagy biztonsággal és gyakorlattal a ma még újdonságnak számító eszközöket a gyerekek s a magunk érdekében.

